

BALLESTER, JOSEP (ed.) (2012)
Sobre l'horrible perill de la lectura.
València: Perifèric edicions. 267 pàgines.

Joaquim López Río
Universitat de València

En els temps que corren pot semblar una *boutade* escriure o llegir llibres. I és possible que les xifres de publicacions en el nostre entorn puguen escandalitzar-nos per l'abundància d'arbres que desapareixen gràcies a semblant quefer cultural, però no és d'això del que tracta este manual sinó de la vigència de la màxima de Voltaire quasi dos-cents cinquanta anys després. Les dades actuals confirmen que es publiquen més d'un milió de títols a Espanya cada any i és innegable, a pesar del que pensen determinats sectors de la cultura, que mai no hi ha hagut tants lectors.

Deixant de banda la qüestió medioambiental, Voltaire es referia a la perniciososa introducció de la impremta en nous territoris que podria provocar tot tipus de desequilibris socials si els ignora(n)ts es podien convertir en ciutadans. Lamentablement, el títol no només serveix ara sinó que calia recordar, tal com fa Ballester, que la lectura, això és, els lectors, continuem sent perillosos. Reflexió que ens duu, en la més heterodoxa de les ideologies a considerar justament esta una lectura obligada per a lectors i mestres en els més ampli dels sentits. I

obviant una polèmica: pot ser un mestre (un docent) un no lector? Quina és, doncs, la primera funció de l'escola sinó és ensenyar a llegir: els llibres, la societat, el món, la vida...?

Ara que les escoles semblen estar orientades a l'aplicació del fluor i a l'educació vial, este manual ens presenta cinc apartats que recorren un camp semàntic inabastable i, paradoxalment, insubstituïble: el fet de llegir, la lectura, el lector, el llibre i les biblioteques. I posa, així, diversos temes que tenen a veure amb una educació (literària? lingüística? discursiva?) i un sistema educatiu que cada vegada es troben més en entredit.

Comença l'obra amb una aportació original de l'autor que, amb esta proposta i després de *L'educació literària* (1999 i 2007), cal considerar el referent del tema a Espanya. Després d'algunes dades socioculturals que demostren que mai no s'ha llegit tant i que expressen clarament el que pot suposar la revolució tecnològica, aporta una reflexió sobre allò que ha rebut el nom d'analfabetisme funcional i que, potser, caldrà plantejar-se quan a l'educació del futur: educar llegidors o educar lectors.

Realment, mai no se sap llegir bastant, expressa Ballester, i és per això que la reflexió al voltant de la lectura, sobre la follia més intel·ligent de l'ésser humà, és fonamental per a la didàctica literària i lingüística. Però, a més, ens recorda l'autor que en una trentena de signes està la possessió de l'univers, la pedra filosofal, el codi alfabètic del saber. Només, per tant, un lector pot ser un ciutadà, un ésser humà complet... I a esta tasca hauria de dedicar-se l'escola amb els temps que corren. Si els mestres no ensenyem a llegir, és possible que dins d'uns anys ningú recorde *Madame Bovary*... I, per tant, com podrà entendre ningú què és enamorar-se de l'amor?

Tota la nostra experiència col·lectiva està en la literatura però explicada des del més universal al més particular... Ballester ha escollit un reguitzell de fragments i lectures que serviran per a fer entendre què és l'univers de la lectura i tot allò que s'hi pot relacionar. La tria, com adverteix, és personal però cal

reconèixer que els que ensenyem literatura des de fa alguns anys hem d'agrair disposar d'un volum on trobem moltes de les nostres eleccions pedagògiques; aquelles lectures que hem recomanat als futurs mestres de literatura i de vida per a entendre este fenomen que és, realment, l'activitat més antiga de la Humanitat amb majúscules: escriure i llegir sobre un mateix.

En el capítol següent, «Sobre l'horrible perill de la lectura», se selecciona, a partir de la idea de Voltaire, textos d'Auden, Proust, Fuster, Muñoz Puelles o Cabré per a acabar amb una visió panoràmica realment interessant d'Antonio Mendoza i una aportació d'Antoni Marí sobre l'escriptura i l'expressió del jo.

El tercer capítol, «Sobre la història del llibre i de la lectura», comença amb una breu història de Fuster del llibre en català i una aportació d'Antonio Castillo sobre la lectura com a plaer personal en el segle XVIII. El quart, «Sobre la figura del lector», s'inicia amb un fragment d'*El defensor* de Pedro Salinas, continua amb un de Jaume Cabré sobre els diferents lectors i una més de l'Equipo Peonza sobre el lector infantil i juvenil.

El cinqué capítol, «Sobre el llibre i la biblioteca» comença amb un article sobre la biblioteca escolar dels autors de *Las bibliotecas escolares en España. Análisis y recomendaciones*. Continua amb un article de M. Escardó, directora de la biblioteca Can Butjosa, i un fragment de la introducció de *Leer con los cinco sentidos* de Víctor Moreno. En el sisé, «Sobre les estratègies del desig per llegir», tres aportacions fonamentals: Italo Calvino explica «*Per què llegir els clàssics?*». Teresa Duran i Roser Ros ens explica *Primeres literatures. Llegir abans de saber llegir*. I, finalment, Emili Teixidor, *Estratègies del desig o trucs per llegir*.

En definitiva, una aportació imprescindible per a mestres, estudiants, lectors, crítics... Llegir sobre la lectura; què més pot desitjar un lector?

